

50e Jaargang

Dinsdag 2 februari 2015

Bewaar het Pand

Uitgave tot bevordering
van de handhaving
van de oude
Gereformeerde beginselen

Meditatie   Ambtelijke praktijk

Kerkelijk actueel

Voor de jeugd   Sprekend verleden

De laatste kus van Judas' mond

...en hij kuste Hem. (Mattheüs 26:49b)

Eén van de meest aangrijpende gebeurtenissen in de evangeliën vindt u in de woorden boven deze meditatie. Dat Judas' lippen de Zaligmaker hebben gekust, terwijl zijn hart vol verraad was, doet ons huiveren.

Onze tekst verplaatst ons naar de hof van Gethsémané. Zojuist heeft Christus geblikt in de drinkbeker van het lijden. Het heeft Hem 'droevig en zeer beangst' gemaakt. In een zware gebedsworsteling heeft Christus Zich gewillig gebogen onder het lijden. En als de Heere Jezus dan de bende die Hem gevangen komt nemen, tegemoet gaat, is de eerste die Hij ziet... Judas!

Wat moet dat onuitsprekelijk zwaar geweest zijn voor de Borg! Om in het nachtelijk duister als eerste de gestalte van Zijn eigen discipel Judas te ontwaren. Als 'de leidsman dergenen die Jezus ving'.

Judas zal de Heere Jezus hier op aarde voor de laatste keer ontmoeten. O, Judas, val Christus toch nog te voet. Belijd je huichelarij en je verraad toch aan Hem. Smeek Hem toch om genade.

Maar Judas doet iets anders. Alsof hij verrast is dat hij Jezus hier aantreft, loopt hij op Hem toe. En hij zegt: 'Wees gegroet, Rabbi'. En dan geeft hij zijn Meester een kus.

Hoe hebben we ons dat voor te stellen? Nee, niet zo, dat Judas de Heere Jezus op de wang gekust heeft. Want zo begroetten in Bijbelse tijden leerlingen hun meester nooit. Judas zal drie dingen gedaan hebben. Hij zal de rechterhand van de Heere Jezus in zijn handen hebben genomen. Vervolgens zal hij zijn hoofd gebogen hebben. Om tenslotte een kus te drukken op de hand van Christus. Zó begroetten leerlingen hun leermeester. En daarmee zeiden ze drie dingen: Ik onderwerp me aan u. Ik bewijs u eer. En ik heb u lief.

Judas neemt de hand van Christus in zijn handen. Die gezegende hand die hem ooit had aangewezen als discipel. De hand die kinderen heeft gezegend. De hand die melaatsen heeft gereinigd. De hand die doden heeft opgewekt. De hand die Christus straks gewillig zal uitstrekken. Om Zich te laten binden. Om Zijn hand te laten doorboren. Die hand houdt Judas vast. Zodat de soldaten Christus kunnen grijpen.

En terwijl hij dat doet, buigt Judas zijn hoofd. Alsof hij zich werkelijk onderwerpt aan Christus. Alsof hij Hem eer bewijst. Maar hoe ver is het hart van Judas daar vandaan! Want hij heeft Christus voor dertig zilverlingen verkocht. En dan drukt Judas een kus op de rug van Christus' hand.

Alsof hij zegt: ik heb U lief. Maar het tegendeel is waar: Judas haat Christus.

'En hij kuste Hem'. Met welke bedoeling zijn deze woorden opgetekend in de Bijbel? Allereerst om aan te geven hoe ontzaglijk diep het lijden van de Zaligmaker is geweest. Zo diep, dat Hij Zich wilde laten verraden door één van Zijn discipelen. Zo diep, dat Hij Zich door de verrader liet kussen.

Maar ook om u en mij te brengen tot een vraag: 'Ben ik het, Heere?' Ja, want zo staat het toch van de andere discipelen? Als de Heere Jezus het hun op de vooravond van Zijn lijden in alle ernst voorhoudt: 'Voorwaar Ik zeg u, dat een van u Mij zal verraden', lezen we dat 'een iegelijk van hen' (!) begon te zeggen: 'Ben ik het, Heere?'

Kunt u daarmee instemmen? Omdat u bij ontdekkend licht ging blikken in de afgrondelijke diepte van uw eigen hart? Nee, dan kan een mens boven Judas niet meer uitkomen. O zeker, als Petrus ván zijn plaats is, hoort u hem zeggen: 'Dat zal U geenszins geschieden!' Maar als hij op zijn plaats is, fluistert hij: 'Ben ik het, Heere?'

En toch... Als de discipelen dát vragen – Ben ik het, Heere? – leest u óók dat ze 'zeer bedroefd' geworden waren. Zeer bedroefd: 'O Heere, laat ik het toch niet zijn, die U dat aan doet. Want ik zou het kunnen zijn! En als het aan mezelf ligt, ben ik het. Ik doe U zo vaak verdriet aan. En toch, ik wil U geen verdriet doen. Ik verloochen U. En toch, ik wil U niet verloochen. Ik zou U als U me niet bewaart, kunnen verraden. En toch, ik wil U niet verraden. Heere, houdt U me toch vast!'

Kijk, die droefheid ontbrak bij Judas. Bij hem was achteraf wel wanhoop en wroeging. Maar het verbroken hart ontbrak. De liefde ontbrak.

En dat dat er bij de andere discipelen wel was? Dat Petrus bitterlijk weent, als hij Christus verloochend heeft? Dat hij uiteindelijk zeggen mag: 'Heere, Gij weet alle dingen. Gij weet dat ik U liefheb'? Dat is vrucht van de liefde van een zeer bedroefde Borg.

Intussen klopt Christus op deze donkere avond ook nog op het zwarte hart van een onverbroken verrader. Nog één keer strekt Hij Zijn handen uit: 'Wend u naar Mij toe...' Maar daarover Deo volente de volgende keer.

A.J.T. Ruis

Het imago- probleem van de christen

Jullie zullen ook vast weleens merken dat de wereld een hele ijsberg aan (voor)oordelen over christenen heeft. Dit zijn zomaar een aantal stickers die opgeplakt worden: Betweterig, Bemoeiallerig, Drammerig, Veroordelend, Schijnheilig. De media maakt ook graag karikaturen van christenen, vaak gebaseerd op gebrek aan kennis. Toch is het te goedkoop en te gemakkelijk om alleen maar te wijzen naar de externe boosdoeners. Zeker, ze zijn er. Maar ze zijn niet de enige oorzaak. En misschien ook niet eens de voornaamste. Wij moeten onszelf de vraag stellen of wij niet zelf medeschuldig zijn aan de negatieve beeldvorming.

Koning Belsazar lijkt alles vergeten te zijn van wat er zich heeft afgespeeld in de tijd van zijn grootvader Nebukadnezar. Van diens wonderlijke dromen, en van die man die de boodschap van die dromen kon vertellen. Belsazar weet van Daniël niets af. Geen moment heeft hij gedacht aan de oude Daniël, toen Gods hand die onverklaarbare letters op de wand van het paleis schreef. Zijn moeder, koningin Nitokris deed dat wel. Zij wist het nog wel wie Daniël was.

En wat weet ze dan op te noemen van Daniël? Alleen maar goede dingen. Dingen die diepe indruk op haar hebben gemaakt. Ze wist dat haar vader deze Daniël in hoge eer had gehouden. Omdat hij een wijze man was. Een eerlijke man, een oprechte man. Er ging wat van Daniël uit. En hoe had Daniël dat nu bereikt? Hoe kwam Daniël nu aan die goede naam? Was dat zijn eigen verdienste? Had hij daar hard voor gewerkt? Als je dat aan Daniël had kunnen vragen, dan had hij zijn hoofd geschud. Hij was zelf ook niet meer dan een zondaar. En hij moest net als later Paulus zeggen: *door de genade Gods ben ik dat ik ben.*

Daniël had geleerd om van genade te leven. Maar, die genade van God, die straalde wel van Daniël uit. Hij was een lichtend licht, omdat het licht van Gods genade in hem brandde.

Wat een verschil tussen Daniël en koning Belsazar. Enerzijds zie je hoe de zonde een mens afstotelijk maakt. Een mens die zich

overgeeft aan de ongerechtigheid, zoals Belsazar, is weerzinwekkend. Daar gaat een slechte geur van uit. Maar aan de andere kant zie je hoe Gods genade een mens aantrekkelijk maakt. Daar gaat een goede geur van uit. Dat trekt aan. Daar kun je jaloers op zijn. Mensen zoals Daniël dwingen respect af. Koningin Nitokris spreekt met ontzag over hem.

En zo hoort het toch te zijn bij iedereen die de Heere mag vrezen? Dan moet je toch een lichtend licht en een zoutend zout zijn? Dan moet je toch een voorbeeld zijn voor andere mensen? Er moet van Gods kinderen toch iets positiefs uitgaan?

Jongelui, hoe is ons imago? Hoe staan wij bekend? Als een roddelaar, als een kletskeur? Of als een betrouwbaar en oprecht iemand? Staan we bekend als iemand aan wie te zien is dat hij of zij met Jezus is geweest? Gaat er van ons leven een reuke des levens ten leven uit? Mogen wij anderen met onze levenswandel opwekken om onze God te dienen? Of brengen wij de Heere en Zijn dienst in diskrediet? Omdat we schijnheilig zijn, of hoogmoedig, of flirterig.

Serieuzer nog dan de vraag hoe de wereld over ons denkt, is hoe God over ons denkt. Niet wat iemand op ons werk op ons heeft aan te merken, is bepalend voor ons gedrag. Nee, de Heere heeft het eerste en het laatste woord over de manier waarop wij leven. En als wij zo leren leven, dan mag je erop rekenen dat de wereld dat niet altijd op prijs stelt. Een echt Bijbels-christelijk leven zal altijd reactie oproepen in de wereld. Heel duidelijk zien we dit in het standpunt inzake bijvoorbeeld abortus, euthanasie en homoseksualiteit. In de ogen van de wereld zijn christenen met hun standpunten liefdeloos en hardvochtig.

Dat imago-probleem mag echter geen aanleiding zijn om ons leven aan te passen. Want in de laatste dagen zal de kerk met haar getuigenis niet meer worden geaccepteerd in deze maatschappij. Maar over dat imago-probleem zegt de Heere Jezus in Mattheüs 5:11 *Zalig zijt gij, als u de mensen smaden, en vervolgen, en liegende alle kwaad tegen u spreken, om Mij nentwil. Verblijdt en verheugt u; want uw loon is groot in de hemelen.*

M.A. Kempeneers
makempeneers@kliksafe.nl

*Daniël 5:14
Ik heb toch van
u gehoord, dat de
geest der goden
in u is, en dat er
licht, en verstand,
en voortreffelijke
wijsheid in u
gevonden wordt.*

Gods trouw schittert in daden

DL hoofdstuk 5 art. 6 en 7

In het laatste gedeelte van artikel 6 wordt gewezen op de zonde tegen de Heilige Geest. Dit heeft een reden. Zeker in de eerste plaats omdat de Heere Jezus daarover gesproken heeft. In drie evangeliën wordt op die zonde gewezen en in de Hebreeënbrief. Wat beschreven staat in DL 5 art. 6 staat daar niet los van. In de tweede plaats bestrijdt en weerlegt men de leer van de Remonstranten. Naar de overtuiging van de Remonstranten is er afval der heiligen. Openlijk is het beleden en als leer aanvaard.

Gods trouw

De Remonstranten leren dat de ware gelovigen en wedergeborenen kunnen zondigen de zonde tot de dood of tegen de Heilige Geest. Die daad namelijk: het zondigen tot de dood of tegen de Heilige Geest staat zeker in het Woord. In 1 Joh. 5:16 spreekt Johannes over de zonde tot de dood. Die zonde is welbewuste verloochening van het geloof in de Heere Jezus als de Zoon van God en de verzoening met God door Jezus Christus. De band met de gemeente wordt bewust verbroken. Letten we op het geheel van de brief, dan zijn de afvalligen getrouwe aanhangers en volgelingen van de dwaalleraars. De dwaalleraars ziet Johannes als valse profeten van de antichrist, als onderdanen van de duivel. Nu is voorbede een heilige plicht voor de gemeente, maar is niet noodzakelijk voor de bewuste volgelingen van de dwaalleraars. Maar het eerste kruiswoord dan? Het hart van Jezus spreekt daarin. Dit is niet in strijd met wat in het hogepriesterlijk gebed door Jezus is beleden. Ik bid voor hen; Ik bid niet voor de wereld, maar voor degenen die Gij Mij gege-

ven hebt, want zij zijn Uwe. Joh. 17:9. Hier spreekt Gods verkiezing. Het welbehagen van Zijn Vader. Laten we de getuigenissen van Jezus en Zijn apostelen vasthouden. Er is geen afval der heiligen. Al Gods kinderen worden in de kracht Gods bewaard door het geloof tot de zaligheid (1 Petr. 1:4). Jezus zegt met nadruk: Ik geef hun het eeuwige leven en zij zullen niet verloren gaan in der eeuwigheid en niemand kan dezelve uit Mijn hand rukken. Aan deze verzekering voegt Jezus toe: En niemand zal ze rukken uit de Hand van Mijn Vader. Ik en de Vader zijn één. Joh. 10:28 en 30. Die zekerheid mag niet brengen tot het nalaten van het gebed: Leid ons niet in verzoeking, maar verlos ons van de boze. De staat van een christen staat vast. Echter de stand van het leven, dat is het dagelijks leven, behoort in overeenstemming te zijn met de staat. In dit leven is dat niet volkomen. Maar Gods kinderen staan ernaar. Daarvoor moet echter steeds gebeden worden. We lezen het in de Psalmen. Wil mij voor struikelen bewaren en ga mij met Uw heillicht voor. Men is zich bewust dat afwijken, afdwalen of nalaten gevolgen heeft. De Heere wordt bedroefd, de beleving van het genadeleven neemt af en de wereld kan gaan spreken. Neemt de kennis van God de Heere toe en zo de zelfkennis, want in Gods licht zien wij het licht, dan worden we groter zondaar. Ook als het gaat over de zonde van nalatigheid. Bange vrees kan soms het hart vervullen. Naar recht zal men van God verlaten moeten worden. Welk een troost geeft de Heere. Zijn Woord daalt in het leven en er gaat kracht van uit. En ziet: Ik heb u in de beide handpalmen gegraveerd. Uw muren zijn steeds voor mij (Jes. 49:16). Zo gaat men van kracht tot kracht steeds voort en een iegelijk van hen zal verschijnen voor God in Sion (Ps. 84:8). Men komt thuis. Daar staat de Vader naar Zijn verkiezende liefde, naar Zijn welbehagen voor in. De Zelfofferande van Jezus Christus heeft het heden en de toekomst verdiend en de Heilige Geest verzekert en vertroost uit en

door het Woord. Het is Zijn liefdeswerk. Opvallend, opmerkelijk dat de kerkdienst zo begint: Die, namelijk de Heere, trouw houdt in eeuwigheid en nimmer laat varen de werken van Zijn handen. De Heere houdt Zijn werk in stand. Bijzonder het werk van Zijn genade. Wordt in artikel 6 naar de Schriften beleden dat de Heere Zijn Heilige Geest niet van de Zijnen weg neemt, in artikel 7 wordt dit nader toegelicht en zelfs duidelijk beschreven.

Gods bewaring

Allereerst wordt gewezen op Gods daad. De eerste daad is Zijn bewaring. De Heere waakt als een herder over zijn kudde. Het reislied Psalm 121 zegt zo treffend: Ziet, de Bewaarder Israëls zal niet sluimeren noch slapen (Psalm 121:4). Zijn wakende, bewarende hand wijkt niet. Vervolgens worden we erop gewezen wat de Heere in de gelovigen doet. Er gebeurt iets in hen wat rijk is. In het hart bewaart de Heere Zijn onverderfelijk zaad, waaruit zij wedergeboren zijn, opdat het zaad niet verga noch uitgeworpen worde.

En ziet: Ik heb u in de beide handpalmen gegraveerd. Uw muren zijn steeds voor mij

Dat brengt tot eren en verheerlijken van God. Bijbels gefundeerd. Petrus schrijft in zijn eerste zendbrief (1 Petrus 1:23): Gij die wedergeboren zijt niet uit vergankelijk zaad, maar uit onvergankelijk zaad door het levende en eeuwig blijvende Woord van God. Johannes zegt ons in zijn zendbrief (1 Joh. 3:9): Een iegelijk die uit God geboren is doet de zonde niet, want Zijn zaad blijft in hem en hij kan niet zondigen, want hij is uit God geboren.

Wat we lezen van de apostelen vraagt overdenking. Tijdens Zijn prediking neemt Jezus het zaad als voorbeeld. Het zaad is het Woord wat ook uitgestrooid wordt en Jezus wijst op het resultaat van het zaaien. Het heeft ook voor ons betekenis en bijzonder voor de predikant. Nu is er nog iets waarop acht gegeven moet worden. Er is goed en kwaad zaad. Het eerste is het Woord van God. Dat is goed, zeer goed. Het tweede is van de satan. Hij laat door zijn dienaren kwaad zaad, onkruid zaaien. Jezus wijst daarop in de gelijkenis van het onkruid tussen de tarwe. Matth. 13:24vv. De reeds genoemde teksten spreken in een ander verband over het zaad. Petrus heeft het over de wedergeboorte niet uit verankerd, maar uit onvergankelijk zaad en dat is door het Woord van God. Dat Woord is eeuwig blijvend. De verkondiging van het Woord werkt bevruchtend. Woord en Geest werken samen en daardoor wordt door God het nieuwe leven verwekt. Dat is nu geheel anders dan de natuurlijke ontvanging. Wat daaruit ontstaat, voortkomt voor het leven, is een rijke gave van God. Het zaad, hoe vruchtbaar ook, is vergankelijk. Het stervensproces gaat zich voltrekken. Het is vrucht van de zonde. Echter het onvergankelijke zaad door de Heere in de zondaar gebracht, gaat aan het sterfelijke leven niet voorbij. Er komt strijd. Maar het onvergankelijke zaad zal overheersen. Het zal komen tot eeuwig leven. Het leidt de zondaar tot het eeuwig zalig leven. De Heere staat daar Zelf voor in. Nu zegt Johannes in zijn brief: Wie uit God geboren is, doet de zonde niet, want Zijn zaad is in hem. Als het over Zijn zaad gaat, dan kunnen wij dit als volgt verklaren. Wie opnieuw geboren is, dus uit God, die heeft het zaad van God in zich. Het is het nieuwe levensbeginsel dat door de Heilige Geest in de zondaar ingeplant wordt. In zijn verklaring zegt Calvin: gaat het over het zaad dan moeten we denken aan de Geest en Zijn werk. Het zaad in de natuur is niet werkeloos en zeker het zaad van de Geest niet. Op de werking, op de blijvende werking, wijst Johannes. De Geest des Heeren vormt zodanig de harten der gelovigen tot heilige genegenheden en zuivere ijver dat het vlees met zijn begeerlijkheden er niet meer heerst maar onderdrukt wordt alsof het onder het juk gebracht is. De Heilige Johannes geeft in de uitverkorenen de hoogste plaats aan de Heilige Geest, Die de

zonde onderdrukt door Zijn kracht. De Heere bewaart Zijn onverderfelijke zaad waaruit de Zijnen wedergeboren zijn. Van niemand zal het vergaan of weggeworpen worden. Wie eens wedergeboren is, blijft wedergeboren. Dit mag niet leiden tot valse gerustheid en zelfverheffing. Daardoor wordt de Heere niet geëerd maar onteerd. Wie belijdt dat het Gods genade en Zijn verkiezende liefde is, dat ik blijf die ik ben, die eert God in Christus. Een rank te mogen zijn van de wijnstok Christus. Men verstaat en erkent dor en nietswaardig hout te zijn los van de wijnstok Christus. Het gebed is: laat mij in U groeien en bloeien, in U Die de wijnstok zijt.

Vernieuwing

In art. 7 staat dat de Heere zeker en krachtig vernieuwt. Hoe gaat het met een plant? Is de wortel goed en de plant kwijnt, dan wordt er aan gewerkt en wel zo dat opbloeien en vrucht dragen weer mogelijk is. Dit is een beeld van Gods trouwe zorg aan wat door Hem gezaaid is. De Heere trekt Zijn hand niet terug. Verwelking, dreigende verdorring, verdorring, gaan Hem ter harte. De Heere gaat vernieuwend, herlevend werken zodat er groei en bloei kan komen. De belijdenis zegt dat dit op een zekere en krachtdadige wijze geschiedt. Gods werk wordt gezien, is merkbaar. Dit geldt de ingezonkene, de ongehoorzame, de afgedwaalde. De Heere werkt krachtdadig. Hij trekt, soms trekt Hij

los. Hij buigt om. De Heere werkt in op zinnen en lusten. Hij doet dit door Zijn Woord en Geest. Beide werken samen. Het sprekende Woord en de toepassende werking van de Geest en zo dat ook dan in vervulling gaat: Ik wil en zij zullen. Het komt tot hernieuwde bekering. Naar de Schrift kan gesproken worden van een eerste bekering. Die bekering wijst op wat volgt op de Goddelijke roeping en wedergeboorte. Er is een tweede bekering: afgedwaalden of zelfverzekerden komen tot inkeer, afkeer en terugkeer. Zondag 33 heeft het over de waarachtige bekering. De afsterving van de oude mens en de opstanding van de nieuwe mens. Die werkelijkheid is de dagelijkse bekering. Art. 7 wijst erop waarin de bekering bestaat en waartoe zij leidt. De droefheid naar God. Het uitzien, het smeken om vergeving en het verkrijgen ervan. Het weer gevoelen van Gods genade. De aanbidding van Gods genade. Het doel ervan is om met meer bewustheid en vuriger voor de Heere en Zijn dienst te willen leven. Niemand moet menen dat dit alleen publieke zondaren geldt. Wie de verdieping van zelfkennis kent, zal levenstrekken ook in art. 7 terugvinden. Artikel 7 geeft ook aan wat in prediking en gesprek niet mag ontbreken. Vindt die prediking en zo het gesprek nog weerklank?

M.C. Tanis

Van de redactie

Jaaroverzicht

Hennie Hoekstra uit Urk heeft op nauwgezette wijze het jaaroverzicht 2014 voor ons gemaakt. Het samenstellen van zo'n jaaroverzicht vraagt tijd en accuratesse. We willen Hennie hartelijk danken voor het samenstellen ervan.

Sterven Thies Rollman

Jarenlang heeft Thies Rollman veel gedaan aan het samenstellen van ons blad op de drukkerij van Grafisch Bedrijf Crezée. Geregeld had ik contact met Thies. Na een ernstige ziekte is hij op 9 januari 2015 overleden op de leeftijd van 62 jaar. Wij wensen zijn vrouw, schoonzoon en dochter heel veel sterkte toe. De Heere heilige deze roepstem aan het hart.

Verschijsning volgende nr.

Het nu verschenen nummer is dikker dan gewoonlijk doordat alle scribenten kopij konden inleveren en door het opnemen van het jaaroverzicht over 2014. Het volgende nummer zal verschijnen: D.V. dinsdag 17 februari 2015. Kopij graag binnen donderdag 5 februari.

AvH

Praktische prediking

In de wachter Sions (12) trof ik twee artikelen aan, die beide gingen over een en dezelfde zaak. Het ene betrof een bespreking van het boek van W. Guthrie (Des christens groot interest), het andere ging over een brief van Rutherford. In beide gevallen ging het over de toepassing van het Evangelie in persoonlijke mensenlevens. Puriteinen kenden het gebruik om vragen op te werpen die kunnen leven in een mensenhart.

Ik geef enkele voorbeelden: Hebt u het lang uitgehouden in uw opstand en vreest u nu verworpen te worden? Zondigde u tegen beter weten in? Zondigde u met veel overleg? Vreest u dat u God dient met bijbedoelingen? Zo kunnen er vragen leven in een bestreden ziel. De Puriteinen trachten deze bestredenen te overtuigen van Gods vergevende liefde. "Deze methodiek" vond haar oorsprongen in de kloostervroomheid en de Roomse biechtpraktijk.

In de tegenwoordige preken (voor zover ik deze enigszins kan overzien) wordt aan deze wijze van omgaan met geestelijke vragen op een andere manier aandacht besteed. Er zouden zeker bezwaren kunnen kleven aan de genoemde benadering van de hoorders. Want al snel gebeurt het dan dat we allerlei bijzondere gevallen niet noemen en dus daarmee de indruk zouden wekken dat er voor die niet genoemde kwalen geen genezing meer zou zijn. Maar deze tegemoetkomende manier om verslagen mensen, die in de knopen van het ongeloof verstrikt zijn, te benaderen, zal zeker ook zegenrijk kunnen werken.

De vraag kwam bij mij op: Zouden er nu ook nog (veel) mensen zijn die met deze geestelijke vragen worstelen? Afdacht van velen die deze vragen niet kennen vanwege een te haastig aangrijpen van de beloften, kent u de verlegenheid over bedreven kwaad, dat scheiding maakt tussen God en uw ziel? Ik heb in mijn ambtelijke leven zeker mensen ontmoet, die schenen vast te zitten op deze klippen; ze konden wel geloven dat de zonden vergeven worden, maar gold dat ook voor hun zonden? De duivel zal hiermee velen in zijn strikken gevangen kunnen houden. Zonder dat men de zonden benoemde, begreep je dan wel dat die ene zonde of die grove nalatigheid deed leven in het duister van het ongeloof. Om deze vragen ook voor ons te kunnen beantwoorden, moeten we eigenlijk eerst de concrete vraag stellen: Weet u dat uw zonden vergeven zijn? Het zou ook bij u kunnen zijn dat u blijkbaar worstelt met bedreven kwaad waarvan u vreest dat het uw hoop op verzoening met God wegneemt, omdat uw situatie in de Bijbel bij niemand werd gevonden.

Het bloed van Jezus Christus reinigt van alle zonden. Toch is de toepassing van die waarheid een moeitevolle zaak. Het staat boven alle twijfel dat de moordenaar aan het kruis mocht delen in de vrede met God. Maar u

vreest misschien dat u te lang gezondigd hebt omdat u uw hele leven in verzet leefde tegen God; en dat u al de geboden des Heeren hebt overtreden. Deze moordenaar zou voor zulke bestredenen een afdoend bewijs kunnen zijn, dat er ook voor u een weg ten leven is. En toch staat u voor uw besef daar nog voor. Uw geweten blijft u aanklagen. Het klaagt hen aan die menen dat zij in bijzondere mate zich tegen de Heere verzet hebben. Zij hebben gezondigd niet alleen tegen Gods eis, maar ook tegen Zijn liefde. Zij hebben zo menigmaal Gods Zoon verworpen in ongeloof en dat is toch een ernstige zonde? U hebt geschikte momenten in uw leven laten voorbijgaan en nu lijkt de deur toegesloten te zijn. U bent misschien oud en u voelt dat uw hart niet meer zo vatbaar is voor het Woord als in uw jeugd.

Het is nuttig, dat uw vragen in de prediking naar voren komen. Op die manier probeerden de predikers van toen deze speciale voorvallen te behandelen. Hebt u te lang gezondigd? Dat had de moordenaar ook, en toch werd hij behouden; enz.

Wordt er zo gepraat? Gelukkig zijn er preken, die weten van de strijd van de hoorders. Ik stel echter ook de vraag: Wordt er nog zo geworsteld? Zowel op als onder de kansel zullen we moeten erkennen dat het persoonlijke vaak te algemeen wordt afgedaan. Het is soms gewoon geworden dat een algemene waarheid zonder meer op de hoorders wordt toegepast. Dat Avondmaalgangers genoeg hebben aan de algemene waarheid dat Jezus de zondaars aanneemt.

Laten we een voorbeeld nemen aan de Puriteinen. Zo'n benadering in de preek kan goed geven. Uiteindelijk echter moet de Heere Zelf deze vragen beantwoorden. Dat gebeurt als het woord van Christus kracht voor u krijgt en als u er geloof bij krijgt om deze grote genade van de Heere te ontvangen. Maar voorgangers zijn wegwijzers. Gelukkig als we dat zijn mogen. Ook gelukkig als deze vragen leven in ons hart. Maar blijf er niet mee worstelen, zodat de kracht eruit wegtrekt. Heden, zo gij Zijn stem hoort, zo verhardt u niet. Want ook deze vragen kunnen gewenning geven. Dat leren we van deze predikers, die bekend waren met het mensenhart.

P. Roos

Christus en de Samaritaanse vrouw (8)

Jezus zeide tot haar: Ga heen, roep uw man, en kom hier. (Johannes 4 : 16)

'Heere, geef mij dat water'! Dat heeft de Samaritaanse vrouw gezegd, toen die onbekende Reiziger bij de Jakobsbron zo lieflijk lokkend sprak over het levende water dat Hij te bieden had.

En op dat moment lijkt het gesprek tussen Christus en de Samaritaanse vrouw een totaal andere wending te krijgen. Want we horen de Heere Jezus tegen de Samaritaanse zeggen: 'Ga heen, roep uw man en kom hier'.

De vrouw moet dus teruggaan naar het stadje Sichar. Ze moet haar man roepen. En samen met hem moet ze terugkomen naar de Jakobsbron.

Waarom het ontbreekt

'Ga heen, roep uw man' – waarom zegt de Heere Jezus dat? Kent Hij de werkelijkheid van haar verzondigde leven dan niet? Weet Hij niet dat deze vrouw vijf mannen heeft gehad en nu met de zesde samenwoont? Ja, daar weet de Heere Jezus wel van.

Christus weet dat deze vrouw een zondares is. Christus weet ook dat deze vrouw een zondares is met een bepaalde belangstelling voor Christus' aanbod. Want juist heeft ze gezegd: 'Heere, geef mij dat water'. Maar Christus ziet ook waar het bij deze vrouw aan ontbreekt.

Want deze vrouw kent God niet. En ze kent haar zonde niet. Ze heeft nog nooit gezien wie ze werkelijk is voor God. Een onreine, verwerpelijke zondares. Ze is nog nooit door schuldbesef getroffen en verslagen. En daarom ziet ze ook geen waarde in reinigend water voor haar ziel. Daarom heeft ze Christus alleen nodig voor de tijd.

Voor Gods rechterstoel

De bekende reformator Johannes Calvijn – in wiens spoor de Schotse Bijbeluitleggers voortdurend gaan – zegt het heel treffend in zijn uitleg van

Johannes 4:16: 'Voor zulken zal de leer van Christus als een fabel zijn, zolang zij niet voor Gods rechterstoel geroepen en gedwongen worden, Hem Dien zij verachtten, te vrezen als hun Rechter'. En hij voegt er aan toe: 'Ja, dit is voor ons allen nodig'.

Wat is het belangrijk om ook op dit punt bij de Geneefse reformator in de leer te gaan. De rechte prediking is dagvaardend van karakter. Zondaren met hun zonden moeten voor Gods rechterstoel worden gedaagd. Zodat beseft wordt: wij hebben tegen God gezondigd. En we moeten met God verzoend worden. In die weg krijgt de gegeven Middelaar tussen God en mensen waarde.

Eén bepaalde zonde aangewezen

Welnu, tegen die achtergrond gaat Christus de Samaritaanse vrouw vragen naar haar man. Om haar met haar zonde voor Gods rechterstoel te dagen. Om haar te overtuigen van haar schuld. Om haar in de beleving te maken tot een onreine en verwerpelijke zondares voor God. En om zo plaats te maken voor Zichzelf.

En dan wijst Hij om te beginnen één bepaalde zonde aan in haar leven. De grove, uitbrekende zonde van een overspelig leven. Eigenlijk moeten we het nog anders zeggen. Door te zeggen: 'Ga heen, roep uw man en kom hier' wil Christus een belijdenis van deze zonde uitlokken bij de Samaritaanse.

Zeker, er waren veel meer zonden in het leven van deze vrouw. Zoals die er ook zijn in uw en mijn leven. Maar als de Heere een zondaar gaat confronteren met zijn zonde, is er nog zoveel, dat door een mens helemaal niet als zonde wordt gezien. 'Er zijn sommige zonden die alleen bij genade, bij veel genade en bij genade

in beoefening worden onderscheiden als zondig' (Hutcheson). Daarom begint de Heere Zijn overtuigende werk vaak door te wijzen op één bepaalde duidelijke zonde. En die zonde maakt Hij tot schuld.

Kom hier

Er is nog iets in de woorden van Christus, dat onze aandacht moet hebben. Want als we goed luisteren naar vs. 16, blijkt de Heere Jezus in dat vers twee dingen te zeggen. Het eerste is: 'Ga heen, roep uw man'. Daarmee wil Christus deze vrouw in het geweten treffen. In de schuld brengen. Van zonde overtuigen. Hij zegt als het ware: Ga eens zoeken, allereerst aan de oppervlakte van uw verzondigde leven. Raap uw zonden eens op. En zie eens wie u alleen dáár al bent voor God.

Maar wat een wonder dat Christus er nog iets aan toevoegt. Want we horen Hem ook zeggen: 'en kom hier!' 'Ga heen' – dat was verdiend. Maar nu spreekt Christus ook: 'Kom hier!' En Hij bedoelt ermee: Kom met al die vuile zonden... Kom, zo arm, schuldig, onrein en verdoemelijk als u bent, tot Mij!

O, wat draagt Christus de banier boven tienduizend! Hij is de hoogste Profeet en Leraar Die vanachter de heilige Wet zondaren onderwijst in hun ellende. Hij is Degene Die zondaren daagt voor Gods rechterstoel. Hij is Degene Die harde zondaarsharten inneemt en doet buigen. Maar bij dat alles is Hij ook Degene Die er onophoudelijk naar dorst, dat arme zondaren tot Hem zullen komen. Hij zal hen geenszins uitwerpen!

A.J.T. Ruis

Vragen uit Canada (2)

We buigen ons opnieuw over de serie vragen die ons vanuit Canada gesteld zijn. We begonnen met de vraag over het huwelijksformulier en de verwijzing daarin naar 1 Korinthe 3, terwijl dat 1 Korinthe 6 moet zijn. Nu proberen we andere vragen te behandelen. De eerste vraag voor nu is of het huwelijksformulier ervan uitgaat dat het echtpaar dat Gods zegen over het huwelijk vraagt in waarheid de Heere vreest?

Het is inderdaad opmerkelijk te noemen dat de man “getrouw en godvrezend” wordt genoemd en de vrouw “vroom en getrouw”. In die hoedanigheid zijn zij het aan de Heere verplicht in het huwelijk naar Gods eer te leven. Het formulier gaat ervan uit dat er een christelijk huwelijk gesloten is en dat beide echtelieden oprecht begeren Gods zegen over hun huwelijk te vragen. Het formulier (de kerk) kan er niet van uitgaan dat man en vrouw onoprecht zijn en zelfs met het heilige een spel spelen. Ze geven aan dat zij hun huwelijk sluiten voor Gods aangezicht en daarmee ook hun huwelijksleven willen leiden naar Gods Woord. God vraagt oprechtheid. Dat kan, evenals bij bijvoorbeeld het afleggen van een openbare geloofsbelijdenis in een spanningsveld brengen en dat is helemaal niet erg. We moeten, op welke leeftijd en in welke omstandigheden dan ook, ons altijd afvragen hoe het met ons gesteld is. We kunnen in feite niet onbekeerd trouwen. We kunnen geen dag onbekeerd zijn! Het is goed deze dingen met het bruidspaar in een trouwgesprek of gedurende huwelijks catechese te bespreken. Ik weet van mensen die hun kinderen niet laten dopen omdat ze menen op de doopvragen niet oprecht te kunnen antwoorden. Maar konden ze dan wel de vragen op hun huwelijksdag met ja beantwoorden? En als ik meen dat ik vandaag de doopvragen niet kan beantwoorden, waarom is dat een jaar, of soms vele jaren later dan nog niet veranderd? Wie zegt dat hij de vragen niet oprecht kan beantwoorden suggereert immers nood. Maar is er wel nood?

“Ze geven aan dat zij hun huwelijk sluiten voor Gods aangezicht en daarmee ook hun huwelijksleven willen leiden naar Gods Woord.”

Een volgende vraag van onze vriend uit Canada gaat over de mensheid van de Heere Jezus Christus. Eerst wordt gevraagd naar een verklaring van Johannes 3 vers 13. Daar lezen we: “En niemand is opgevaren in de hemel, dan die uit de hemel neder gekomen is, namelijk de Zoon des mensen, Die in de hemel is”. (De King James Version zegt hetzelfde). Het is geen makkelijke tekst. Maar wat is de betekenis. Het is niet bepaald een vraag die je op de catechisatie kunt verwachten! Naar mijn gedachten zegt de Heere Jezus hier: Nicodemus, Ik heb u aardse dingen verteld, dingen die vanuit de hemel op

de aarde en in het mensenhart plaats vinden. Als dergelijke dingen al met onbegrip en in ongeloof worden ontvangen, hoe zal men dan reageren als Ik over hemelse zaken zal gaan spreken, zaken als Gods raad en voornemen en dergelijke! En toch ben Ik de Enige Die dat kan doen, omdat ik uit de hemel afkomstig ben! En ook naar de hemel weer opvaren zal op enige tijd! We kunnen het laatste zinnetje van vers 14 ook zo vertalen: “Die in de hemel was”, in plaats van is. Dat is misschien beter. Hoewel de Heere Jezus naar Zijn goddelijke natuur zowel op aarde als in de hemel is. Dat is ook waar. Deze dingen betreffende de twee naturen van Christus en dan moeten we altijd beseffen dat we het over een groot mysterie hebben, iets wat ons kleine verstand verre te boven gaat. Laat het duidelijk zijn dat alles wat de Heere Jezus gesproken heeft de volle en ook de enige waarheid is. En hij die Zijn woorden in ongeloof verwerpt, verwerpt Hem Die de Zoon gezonden heeft!

Dan is er nog een vraag over de betekenis van de woorden uit Genesis 11 vers 6. Dat hoofdstuk brengt ons bij de wonderlijke geschiedenis van de torenbouw van Babel en Gods machtig ingrijpen. Misschien heeft de vraag ook te maken met de King James Version. Dat ben ik nu aan het uitzoeken en ik hoop er een volgende keer op terug te komen. Ik heb wel eens gezegd: er zijn geen vragen meer, dus we moeten er maar mee stoppen. Het effect op deze verzuchting is enorm geweest. En dat was eerlijk gezegd ook wel mijn bedoeling. Want ondertussen zijn er weer veel vragen binnen gekomen waarvoor trouwens hartelijk dank. Voorlopig kunnen we weer even vooruit. Ik heb er nog steeds plezier in, hoewel ik ook wel eens denk dat het veel beter zou zijn als bijvoorbeeld prof. dr. Baars de vragenrubriek zou overnemen...

K. Hoefnagel

Afgoderij

Jeremia 7:30b

Zij hebben hun verfoeiselen gesteld in het huis, dat naar Mijn Naam genoemd is om dat te verontreinigen.

Toen de Filistijnen de ark hadden buitgemaakt en geplaatst hadden in het huis van Dagon, lag Dagon de volgende morgen op zijn aangezicht ter aarde voor de ark. De daarop volgende morgen was dit opnieuw het geval. Bovendien waren het hoofd en de handpalmen van Dagon afgehouden en lagen bij de deur. Hieruit blijkt dat het dienen van God en het dienen van de afgoden niet samen gaan.

Afgoderij

Met 'hun verfoeiselen' wordt de afgoderij van het heidendom bedoeld: altaren, plechtigheden, beelden en dregoden. Ontstellend dat het heidendom en het vervallen Jodendom die verfoeiselen eert. Afgodendienst gaat vaak gepaard met zedeloosheid en het vergieten van mensenbloed. Afgodendienst is de Heere een gruwel. Het volk Israël diende de afgoden in de woestijn, tijdens de Richterentijd en ook onder de koningen. Na de ballingschap is die afgoderij onder Israël niet meer voorgekomen. In de tijd van Jeremia was de afgodendienst heel erg. Zelfs in de tempel werd afgodendienst bedreven: 'in het huis dat naar Mijn Naam genoemd is.' Overal in Jeruzalem stonden afgodische altaren. Het was een zware zonde in de tempel dregoden naast God te plaatsen. Koning Achaz had het koperen altaar terzijde geschoven en een groot afgodisch altaar gemaakt. Hizkia verwijderde dit altaar. Manasse ging in het spoor van Achaz verder: hij bouwde altaren in het huis des Heeren. Josia deed dit weer teniet. Ook latere koningen dienden de afgoden. Bij de profeet Ezechiël lezen we uitvoerig over de afgodendienst in de tempel. Men boog zelfs neer voor de zon. Door de afgodendienst werd de tempel op een ontzettende manier verontreinigd. In de wetten van Mozes waarschuwt de Heere tegen verontreiniging van het heiligdom. Afgoderij maakt de plaats waar dit gebeurt onrein. De tempel was van het huis van God tot het huis van een dregod gemaakt.

Toepassing

De Heere heeft reden over ons te klagen zoals Hij dat deed over Juda. Het is waar dat de dregod van het heidendom en de verfoeiselen van het pausdom geweken zijn uit onze tempels. Toch hebben wij ook onze verfoeiselen gesteld in Gods huis. Sommige kerken dragen de naam van Roomse heiligen. Daarnaast zijn er metterdaad nog veel verfoeiselen. Er zijn veel verfoeilijke mensen die naar de kerk komen: overspelers, hoereerders, meinedigen, dieven, achterklappers en doodslagers. Er zijn er die hun huisgezin en kinderen opvoeden voor de hel. In de kerk worden verfoeilijke zonden gedaan. Als u in de kerk komt om met overspelige ogen te zien of gezien te worden. Als u komt met opgepronkte lichamen

en hoogmoedige klederen. Als u zonder voorbereiding zomaar vanuit de wereld de kerk in stapt. Als u komt met oude zonden en hatelijke, liefdeloze harten. Als de Psalmen onnadenkend gezongen worden. Als u bidt zonder ernst, eerbied en aandacht. Als u slaperig bent en niet oplet. Als u kinderen ten doop houdt in overdadige opschik. Het is een verfoeisel zoveel godsdienstige plichten waar te nemen en bij te wonen zonder Geest en leven. Laat ieder zichzelf onderzoeken. Dan zult u ervan overtuigd worden dat u nog veel verfoeiselen hebt en dat u het huis des Heeren schandelijk verontreinigt. Het is zo gesteld dat de Heere ook tot ons wel zeggen mag: Ik heb uw verfoeiselen gezien. Wee u, Jeruzalem, zult gij niet rein worden? Hoe lang zal dit nog duren? Het is te vrezen dat de Heere om al deze dingen ook ons eens verfoeien zal. Het is te vrezen dat net als van Ninevé van ons gezegd zal worden: 'Ik zal verfoeilijke dingen op u werpen en u tot schande maken, en Ik zal u als een spiegel stellen.' Nahum 3:6. Nu wij onze verfoeiselen oprichten in het huis des Heeren zou de Heere weleens de verfoeiselen van het pausdom weer in onze kerken kunnen stellen. De toestand ziet er heel gevaarlijk uit. Het zou kunnen gebeuren dat de kerken, die wij zo erg verontreinigen met onze zonden, verontreinigd zullen worden door de zonde van het pausdom. De Heere kan die kerken ook tot puinhopen maken. Wij hebben niets beters te verwachten. Laten wij dit oordeel proberen te voorkomen. Roei de verfoeiselen die er zijn in het huis des Heeren uit. Het verval en het gebrek dient hersteld te worden door een nieuwe reformatie. Het goede dient ervoor in de plaats gesteld te worden: aandacht, ernst, eerbied in het midden van het huis des Heeren. Zo moesten wij het huis des Heeren reinigen in plaats van verontreinigen door heiligheid, liefde en Godzaligheid te vertonen. Dan zou de Heere Zijn huis nog lang doen blijven onder ons in vrede en bekronen met Zijn goedgunstigheden.

A. van Heteren

MEDITATIES

Schrijver	tekst	pagina
Wijlen ds. F. Bakker	1 Korinthe 15:44	113
Ds. J. de Bruin	Johannes 19:28	89
Ds. P. den Butter	Hebr. 12:24	29
Ds. P. den Butter	Hebr. 12:24 (vervolg)	41
Ds. P. den Butter	2 Sam. 15:21	2
Ds. P. den Butter	1 Kon. 7:21	nr. 20 2
Wijlen ds. H.C. van der Ent	Titus 2: 1	1
Ds. A. van Heteren	1 Johannes 3:8b	53
Ds. A. van Heteren	Lukas 22:32a	77
Ds. A. van Heteren	Ruth 1:14b	nr. 15 2
Ds. K. Hoefnagel	Handelingen 8:22	nr. 17 2
Ds. K. Hoefnagel	Genesis 50:24a	nr. 22 2
Wijlen ds. N. de Jong	Psalm 56:10b	13
Ds. M.A. Kempeneers	Genesis 46:30	nr. 16 2
Ds. M.A. Kempeneers	Lukas 1:46	nr. 23 2
Ds. J.M.J. Kieviet	Ezech. 1:16	nr. 18 2
Ds. B. de Romph	Lukas 24:51	125
Ds. P. Roos	Romeinen 9:24	nr. 19 2
Ds. A.J.T. Ruis	Lukas 23:34m	65
Ds. A.J.T. Ruis	Leviticus 24:4	nr. 21 2
Ds. M.C. Tanis	Joh. 16:8a en 9	2
Ds. M. Vlietstra	Galaten 5:19 en 22	137
Ds. P. van Zonneveld	Lukas 24:6m	101

VAN DE REDACTIE

Jaaroverzicht 2013 in dit nummer	14
Ds. P. den Butter weer thuis en afscheidscollege ds. A. Baars	30
Ds. P. den Butter, 76 jaar geworden, ds. M.C. Tanis, 85 jaar geworden, Prinses Beatrix 76 jaar geworden	42
Biddag voor gewas en arbeid 12 maart, ontmoetingsdag 3 mei	
Chr. Ger. Kerk te Werkendam	54
Ambtsdragersconferentie 22 maart, zendingsdag Elburg 23 juli	66
Onmoetingsdag 3 mei te Werkendam, zendingsdag Elburg 23 juli	78
CGK Kerkendag 30 mei Urk	90
Onmoetingsdag Werkendam, zendingsdag Elburg, Kerkendag, Verjaardag koning Willem-Alexander	102
Afscheidscollege van prof. T.M. Hofman 13 juni Grote Kerk, Apeldoorn	126
Nieuwe lay-out nr. 13	5
Nieuw bestuurslid ds. A.J.T. Ruis, Chr. Geref. Pred. Damwoude	nr. 13 5
Afscheid bestuurslid Ds. P van Zonneveld	nr. 13 5
Zendingsdag Elburg 23 juli	nr. 13 5
Ontmoetingsdag Urk	nr. 14 5
Prof. dr. A. Baars 40-jarig predikantschap	nr. 14 5
Ds. M. Vlietstra 90 jaar	nr. 15 5
Wereldgebeuren	nr. 16 5
Fam. Ds. M.A. Kempeneers, 25-jarig huwelijk	nr. 17 5
Bondsday mannenvereniging Chr. Geref. Kerk "De Tabernakel"	nr. 17 5
LCJ Huwelijksconferentie	nr. 17 5
Schotse schrijvers	nr. 18 5
SSNR	nr. 18 5
Fam. ds. P. Roos, 50 jaar in het ambt van dienaar des Woords	nr. 19 5

Fam. ds. P. Zonneveld 55 jaar getrouwd 55 jaar geleden dat hij werd bevestigd als predikant nr. 19	5
Dankdag 5 november	nr. 20 5
Emeritaat ds. R. Kok	nr. 20 5
Kerstdagen en jaarwisseling, laatste nr. van het jaar 2014,	
Verschijsning volgende nr. 6 januari 2015-01-17	nr. 23 5

ARTIKELEN

Ambtelijke praktijk

Ds. M.C. Tanis	Blijvend onderwijs DL, hoofdstuk 3 en 4, art. 5	2
Ds. M.C. Tanis	Uitgesloten. Maar...DL, hoofdstuk 3 en 4, art. 6	14
Ds. M.C. Tanis	DL, hoofdstuk 3 en 4, art. 7	30
Ds. M.C. Tanis	DL, hoofdstuk 3 en 4, art. 8	42
Ds. M.C. Tanis	DL, hoofdstuk 3 en 4, art. 9	54
Ds. M.C. Tanis	DL, hoofdstuk 3 en 4, art. 10	67
Ds. M.C. Tanis	DL, hoofdstuk 3 en 4, art. 11	91
Ds. M.C. Tanis	DL, hoofdstuk 3 en 4, art. 12	102
Ds. M.C. Tanis	DL, hoofdstuk 3 en 4, art. 13 en 14	114
Ds. M.C. Tanis	DL, hoofdstuk 3 en 4, art. 16a	138
Ds. M.C. Tanis	DL, hoofdstuk 3 en 4, art. 16b	nr. 13 4
Ds. M.C. Tanis	DL, hoofdstuk 3 en 4, art. 17	nr. 14 4
Ds. M.C. Tanis	DL, hoofdstuk 5 en 4 art. 1a	nr. 15 4
Ds. M.C. Tanis	Een onvergetelijk gebeuren	nr. 16 4
Ds. M.C. Tanis	DL, hoofdstuk 5 art. 1	nr. 17 4
Ds. M.C. Tanis	DL, hoofdstuk 5 art. 1	nr. 18 4
Ds. M.C. Tanis	DL, hoofdstuk 5 art. 2	nr. 19 4
Ds. M.C. Tanis	DL, hoofdstuk 5 art. 2 en 3	nr. 20 4
Ds. M.C. Tanis	DL, hoofdstuk 5 art. 4a	nr. 21 4
Ds. M.C. Tanis	DL, hoofdstuk 5 art. 4 en 5	nr. 22 4
Ds. M.C. Tanis	DL, hoofdstuk 5 art. 5	nr. 23 4
Ds. M.C. Tanis		

Toespraken ontmoetingsdag Werkendam

Ds. M.C. Tanis	Mattheus een kroongetuige	128
Prof. dr. A. Baars	Markus 1:1-8, Markus 16:1-8	129
Ds. A. van Heteren	Lukas: het evangelie van de Heiland van de wereld	131
Ds. M.A. Kempeneers	Johannes de Theoloog	133

Voor de jeugd

Ds. M.A. Kempeneers	Daniël voor de jongeren, Daniël 3:12 8	
Ds. M.A. Kempeneers	Daniël voor de jongeren, Daniël 3:8	19
Ds. M.A. Kempeneers	Daniël voor de jongeren, Daniël 3:17-18	36
Ds. M.A. Kempeneers	Daniël voor de jongeren, Daniël 3:17	47
Ds. M.A. Kempeneers	Daniël voor de jongeren, Daniël 3:19	58
Ds. M.A. Kempeneers	Daniël voor de jongeren, Daniël 3:20	69
Ds. M.A. Kempeneers	Daniël voor de jongeren, Daniël 3:21	80
Ds. M.A. Kempeneers	Daniël voor de jongeren, Daniël 3:25	92
Ds. M.A. Kempeneers	Daniël voor de jongeren, Daniël 3:21	103
Ds. M.A. Kempeneers	Daniël voor de jongeren, Daniël 4:1-2	115
Ds. M.A. Kempeneers	Daniël voor de jongeren, Daniël 4:7	139
Ds. M.A. Kempeneers	Daniël voor de jongeren, Daniël 4:8	nr. 13 3
Ds. M.A. Kempeneers	Daniël voor de jongeren, Daniël 4:27	nr. 14 3
Ds. M.A. Kempeneers	Daniël voor de jongeren, Daniël 4:31-32	nr. 15 3
Ds. M.A. Kempeneers	Daniël 3:33 ziekte = eigen schuld?	nr. 16 3
Ds. M.A. Kempeneers	Daniël 3:34 Wat is daarop uw antwoord?	nr. 17 3
Ds. M.A. Kempeneers	Daniël 4:34 De bijna-christen	nr. 18 3
Ds. M.A. Kempeneers	Daniël 3:37 Het behang van Augustinus	nr. 19 3
Ds. M.A. Kempeneers	Daniël 3:37 Ongeloof, de ergste zonde	nr. 20 3

De slang en de ezelin		7
“En ik kende Hem niet”		18
De voorzeide leer		34
Verborgten zonden		45
Naboth (1)		57
Naboth (2)		68
Getuigen		79
Een gedaante van godzaligheid		96
Zonder buidel en male		108
Herinnering aan het aardse leven		118
Bange kinderen		134
Waar waren zij?	nr. 13	6
Gezangen	nr. 14	6
Het laatste oordeel	nr. 16	8
Velen geroepen, weinigen uitverkoren	nr. 17	8
Een nieuw hart	nr. 18	8
Sem, Cham en Jafeth	nr. 19	8

Vroeger was het beter (1)	nr. 20	8
Vroeger was het beter (2)	nr. 21	8
Het jaareinde (op verzoek)	nr. 23	8

Sprekend verleden

Ds. A. van Heteren	Huichelachtigheid - Abraham Hellenbroek	6
Ds. A. van Heteren	Goddeloosheid - Abraham Hellenbroek	35
Ds. A. van Heteren	Goddeloosheid Abraham Hellenbroek	46
Ds. A. van Heteren	Een waarschuwend voorbeeld - Abraham Hellenbroek	60
Ds. A. van Heteren	Rechtvaardige straf - Abraham Hellenbroek	72
Ds. A. van Heteren	Bid niet voor dit volk - Abraham Hellenbroek	84
Ds. A. van Heteren	Het dienen van de afgoden - Abraham Hellenbroek	97
Ds. A. van Heteren	Straf op de zonde - Abraham Hellenbroek	109
Ds. A. van Heteren	De toorn van God - Abraham Hellenbroek	119
Ds. A. van Heteren	De offers verworpen - Abraham Hellenbroek	142
Ds. A. van Heteren	Met het hart offeren - Abraham Hellenbroek	nr. 13 10
Ds. A. van Heteren	Hoort naar Mijn stem - Abraham Hellenbroek	nr. 14 10
Ds. A. van Heteren	Een rijke belofte - Abraham Hellenbroek	nr. 15 9
Ds. A. van Heteren	Eis en belofte - Abraham Hellenbroek	nr. 17 9
Ds. A. van Heteren	Ongehoorzaamheid - Abraham Hellenbroek	nr. 18 9
Ds. A. van Heteren	Hardnekkige ongehoorzaamheid - Abraham Hellenbroek	nr. 19 9
Ds. A. van Heteren	Halsstarrigheid - Abraham, Hellenbroek	nr. 20 9
Ds. A. van Heteren	Zware Rouw - Abraham Hellenbroek	nr. 22 8
Ds. A. van Heteren	Weeklacht - Abraham Hellenbroek	nr. 23 9

Bijbellezen met schotse schrijvers:

Ds. A.J.T. Ruis	Schotse schrijvers	nr. 18 10
Ds. A.J.T. Ruis	Christus en de Samaritaanse vrouw (1)	nr. 19 10
Ds. A.J.T. Ruis	Christus en de Samaritaanse vrouw (2)	nr. 20 10
Ds. A.J.T. Ruis	Christus en de Samaritaanse vrouw (3)	nr. 21 9
Ds. A.J.T. Ruis	Christus en de Samaritaanse vrouw (4)	nr. 22 7
Ds. A.J.T. Ruis	Christus en de Samaritaanse vrouw (5)	nr. 23 7

Jaaroverzicht 2013	20
Afscheidscollege van prof. dr. A. Baars Geestelijke leiding in de prediking	59

BOEKBESPREKINGEN

Isaac Ambrosius	Zijn leven afgelegd	50
Isaac Ambrosius	Een Kind is ons geboren	nr. 22 11
Prof. dr. A. Baars	Bene Meritus	121
Prof. dr. A. Baars en G.C. den Hertog	Verheugd in God	74
Prof. dr. H.A. Bakker, dr. M.J. Kater en		
Dr. W. van Vlastuin	Verantwoord Geloof	nr. 18 11
Dr. J.R. Beeke	Opvoeden bij Gods Woord	146
H. Boele	Zonder kansel kon hij niet leven	nr. 16 11
Ds. C.P. de Boer	Kleren maken de m/v	nr. 18 12
Ds. B.J. van Boven, ds. A.T. Huijser,		
ds. S.W. Janse, ds. G. Bouw,		
ds. A. Verschuure	Boetepreken	nr. 18 11
Ruth Bryan en ds. Arthur Triggs	De verborgenheid der godzaligheid	nr. 14 11
John Bunyan	De Heilige Oorlog	nr. 18 11
Ds. P. den Butter	Het evangelie van Mozes	122
Ds. P. den Butter	Het evangelie van Mozes (2)	nr. 22 9
Jolanda en Noreen Dijkmeijer	Moedige Jozua	nr. 21 10
Ds. J.J. van Eckeveld	Het Hogepriesterlijk Gebed	144
Ds. E. Gouda	Verliefd, verloofd, getrouwd	61
Ditteke den Haan	Bijbelleesboekje	nr. 22 9
Ditteke den Haan	Soldaten in een boshut	nr. 22 10

Ditteke den Haan	Bijbellesboekje Nieuwe Test.	nr. 22	10
Ds. C. Harinck	Jezus leeft!		86
Andrea van Hartingsveldt-Moree	Lerenderwijs		11
R. Hoogerwerf-Holleman	Gods Woord houdt stand		50
Lody B. van de Kamp	De Joodse slaaf		135
Maarten Luther	Loflied op Gods goedheid	nr. 23	11
M.H. Karels-Meeuse	Olie in haar lamp		37
W. Kolijn	Thomas Hog		61
Ds. M. van Kooten	De tweede brief aan Korinthe		38
Ds. W.C. Lamain	De Banier der volken	nr. 22	10
J.H. Mauritz	Pelgrim naar Sion		27
Andrew Murray	Voor u en uw kinderen		123
Lydia van den Noort	Bloeitijd		121
Robert Murray M'Cheyne	Doe wat u kunt		85
Ds. C.J. Meeuse	De dominee die niet meer preken mocht		27
Ds. C.J. Meeuse	Een huwelijkslied		86
Ds. C.J. Meeuse	Bijbelse gezangen		87
Ned. ver. t.b.v.d. Zondagsrust/heiliging	Jaarverslag 2013		74
Ds. C.L. Onderdelinden	Alledaags	nr. 16	11
Ds. W. Pieters	Een beschermend schild		50
Ds. D. Quant	Jaarboek Chr. Gerf. Kerk in Ned. 2014		120
Boekhandel de Roo	Bijbels Dagboek	nr. 22	10
Ds. P. van Ruitenburg	Avondmaal houden		145
W. Schippers	In storm en vloed		28
W. Schippers	De vrijwilliger van 1830		39
W. Schippers	De insluiper		6
W. Schippers	De halfbroeders		98
W. Schippers	Jan Starheim	nr. 18	12
Ds. J. Schipper	Het leven van ons troostboek		85
L.M.P. Scholten	Onderzoekt de Schriften	nr. 22	9
Johan Schouls	Up to date gereformeerd	nr. 15	10
Ds. A. Schot	Verwachting in crisistijd		98
Ds. A. Schreuder	Vergeven		38
Ds. W. Silfhout	Verdrukt maar niet verdreven		50
C.H. Spurgeon	Hij is mijn rots, mijn heil in nood	nr. 13	11
C.H. Spurgeon	Mannen in het Nieuwe Testament	nr. 14	11
C.H. Spurgeon	Wandelen in liefde	nr. 15	10
Ds. M.C. Tanis	Uit het Woord	nr. 22	9
TUA Inzicht	Studentenmagazine		86
Dr. P. de Vries	Waarheid en godzaligheid		85
Ds. W. Visscher	Ik kom haastelijk	nr. 23	11
Ds. A.C. Uitslag	Wie is aan U gelijk?	nr. 21	10
Ds. A.C. Uitslag	Sleutel en spiegel	nr. 22	9
Dr. P. de Vries	Verstaanbaarheid en betrouwbaarheid van een Bijbelvertaling		123
Prof. G. Wisse	Uit het zielenleven		39
Prof. G. Wisse	Pastorale brieven rond geloofsvragen		85
Ds. Petrus Wittewrongel	Christelijke huishouding		37
Ds. Petrus Wittewrongel	Christelijke huishouding		11
Ds. A. van der Zwan	Profetisch perspectief		10
Ds. H. Zweistra	De liefde is		49

Generale synode 2013 te Nunspeet:

J.M.J. Kieviet, donderdag 28 november, voorlopig de laatste dag;	
Samenwerking en een cruciale synode	9
J.M.J. Kieviet, nog een keer, maar nu in Apeldoorn	48

Persberichten

Diakenendag D.V. zaterdag 25 januari 2014-06-17	12

Chr. Geref. Bezinningskring binnen de classis Leeuwarden 14 februari	40
Dinsdag 4 maart 2014 hoopt ds. M. Golverdingen te promoveren:	
Proefschrift 'Vernieuwing en verwarring. De Geref. Gem. 1946-1950'	62
Thema-avond deputaten pastoraat in de gezondheidszorg	62
Commissie Vakantieweken 50+	62
Landelijk Comite ter voorber. v. Ouderlingen- en Diakenenconfer. V.d.	
Christelijke Gereformeerde Kerken in Nederland	75
Psalmzangdag in Bovenkerk te Kampen	75
Bezinningsavond Damwoude	87
Bijeenkomst 'ouders en familie rondom anders geaarden'	87
Haamstedencferentie, pinksterappel, Themadag: Als je doof bent maar	
je kind niet, open dag Waardheim	99
LCJ kinderappel -12	124
Stuurgroep Doeners in de kerk	147
Zendingsdag classis Utrecht	148
18 t/m 22 augustus bij Driestar educatief zomerschool voor (oud)-studenten	nr. 13 12
Bouw mee aan een bloeiend diaconaat in 2020	nr. 14 12
Stuurgroep opvoedingsondersteuning	nr. 16 12
Chr. Geref. Bezinningskring binnen de classis Leeuwarden	nr. 17 12
Studiemateriaal toerusting voorgangers	nr. 17 12
Open avond TUA	nr. 19 11
Advertentie ds. P. Roos	nr. 19 11
Advertentie ds. P. van Zonneveld	nr. 19 12
Prof. Baars over gereformeerde prediking	nr. 20 11
Ambtsdragersbijeenkomst 8 november	nr. 20 11
Advertentie ds. P. den Butter, 50-jarig ambtsjubileum	nr. 20 11
Advertenties ds. P. den Butter, ds. P. van Zonneveld	nr. 21 11

Varia

Advertentie prof. dr. A. Baars 40 jaar predikant	nr. 14 12
RST zorgverleners	nr. 15 10
Woonbegeleiders KSW woonzorgcentrum uitzicht	nr. 15 11
Jubileumavond Driestar Educatief 70 jaar	nr. 15 12
Bijbel met uitleg Ds. A.A. Egas	nr. 17 10

Cursus Geestelijke Vorming

Op donderdag, 12 februari hoopt Ds. J. Westerink uit Urk te spreken over het onderwerp 'Prediking en toekomstverwachting'. De lezing vindt plaats in de Rehobôthkerk, Olympiaweg 44 te Sommelsdijk.

Na de pauze is er de gelegenheid tot het stellen van vragen. De kosten zijn € 3,50 (inclusief koffie/thee en uittreksel van de lezing). Er is voldoende parkeerruimte. Iedereen is hartelijk welkom. Aanvang: 19.45 uur.

Colofon

Dit blad wordt om de veertien dagen uitgegeven door de stichting **Bewaar het Pand**.

ISSN nummer: 0166 - 4646

REDACTIELEDEN

Ds. P. den Butter en Ds. A. van Heteren,
Ds. K. Hoefnagel en Ds. J.M.J. Kieviet

REDACTIE ADRES

Ds. A. van Heteren, Vlaak 10, 8321 RV Urk, T 0527-688978
E a.vanheteren@klikSAFE.nl

ABONNEMENTEN

P.J. Boers, Bergstoep 46C, 2959 AC Streefkerk. T 0184-669116
E pand@solcon.nl NL37 INGB 0000 7043 50 t.n.v.
Stichting Bewaar het Pand te Streefkerk.
Abonnementsprijs € 20,- per jaar. Abonnementsprijs Verenigde Staten en Canada \$ 20,- per jaar. Advertentietarieven op aanvraag.

Abonnementen lopen van 1 januari t/m 31 december.
Een abonnement kan op elk moment ingaan en moet uiterlijk 1 december schriftelijk of per e-mail worden opgezegd.

BOEKBESPREKINGEN

Ds. W. Pieters, 12 artikelen, de apostolische geloofsbelijdenis uitgelegd aan jongeren, gebonden, 304 blz., € 24,50, Uitgeverij Brevier, Kampen, ISBN 978-94-91583-52-0.

De auteur richt zich voornamelijk op jongeren die nog catechisatie volgen of die kort geleden belijdenis hebben gedaan. Maar ook voor ouderen, ouders, docenten en catecheten biedt het boek veel informatie. We willen doorgeven wat we lezen aangaande de maagdelijke geboorte van Christus. We lezen op blz. 110 "Begrijpt Maria nu hoe het allemaal in zijn werking zal gaan? Welnee! Maar dat hoeft ook niet. Ze gelooft dat het goed zal komen. Als God het maar weet,

dan is het goed. Maar wel is voor haar zoveel duidelijk dat haar Kind niet Jozef (haar verloofde) tot vader zal hebben. En de engel zegt er dan ook bij: 'Daarom ook, dat Heilige, Dat uit u geboren zal worden, zal Gods Zoon genoemd worden.' Ook in onze dagen wordt de maagdelijke geboorte ontkend. Waarom? Omdat mensen niet begrijpen hoe dat ooit zou kunnen. En omdat ze het niet begrijpen, kan het natuurlijk ook niet gebeuren. Het is allemaal maar een verzinsel. Maar dat is dwaasheid. Is iets onmogelijk omdat het mijn kleine beetje verstand te boven gaat? Welnee, ik heb met een almachtige God te doen! Alleen je begrijpt dat het voor Maria bijzonder moeilijk is om dit met Jozef te bespreken. Hoe moet ze dit uitleggen? Maar, o wonder: ze hoeft het niet eens aan Jozef uit te leggen, want God Zelf zorgt ervoor dat Jozef het te weten komt en het goedkeurt. De engel des Heeren verschijnt aan Jozef in een droom en vertelt de hele gang van zaken. Nee, ook aan Jozef wordt niet uitgelegd hoe dat kan, maar wel dat God het doet."

Ds. C.J. Meeuse, Afgesneden en ingeënt, 3 preken over Romeinen 9, 10 en 11, 70 blz., paperback, € 9,95, Ripe Publishing, Nieuwdorp.

De eerste preek gaat over Romeinen 9:28 'Want Hij voleindt een zaak en snijdt ze af in rechtvaardigheid; want de Heere zal een afgesneden zaak doen op de aarde.' De Heere doet een afgesneden zaak op de aarde. Jood en heiden moeten worden afgesneden van alles wat geen God en geen Christus is. in Romeinen 11 staat 'en alzo zal geheel Israël zalig worden.' Ds. Meeuse schrijft dan op blz. 10 "Dat betekent niet dat alle Joden bekeerd zullen worden, maar in de kanttekeningen lezen we toch dat 'niet enige weinigen van de Joden, maar een zeer grote menigte gelijk de ganse Joodse natie' betreft. En we geloven toch dat de kanttekenaren wel enige 'illuminatie' of verlichting hadden, zoals we dat noemen." De tweede preek gaat over Romeinen 10:13 'Want een iegelijk die de Naam des Heeren zal aanroepen, zal zalig worden.' De derde preek gaat over Romeinen 11:22-24 "Gods wonderlijke zorg over Zijn olijfboom." Ds. Meeuse behandelt vier punten: 1. Het afhouden van natuurlijke takken. 2. Het inenten van wilde takken. 3. Het afhouden van wilde takken. 4. Het weer inenten van natuurlijke takken. Als takken van een wilde olijfboom worden ingeënt in Gods olijfboom, hoeveel te meer zullen de Joden, die natuurlijke takken zijn, ingeënt worden.

ONDERSTEUNING VAN DIACONIEËN

Diaconieën zien de laatste tijd een toename in de aanvragen van gemeenteleden die hulp zoeken op het gebied van (problematische) schulden en/of budgetbeheer. SVF Bergambacht heeft veel ervaring in het ondersteunen van diaconieën op dit gebied. Daarnaast kan (vrijblijvend) voorlichting gegeven worden over het omgaan met dergelijke verzoeken.

T 0182 - 35 15 57

bergambacht@svf.nl

www.svf.nl

HARKES
Begravenissen

Persoonlijke zorg voor uw begrafenis

Dokter Hamburgerlaan 59
2771 JR Boskoop

www.harkesbegravenissen.nl

Wij verzorgen alleen begrafenis

0172 - 21 21 22

VAN STAVEREN
Begravenisverzorging

Sumatrastraat 11
2405 EM Alphen aan den Rijn

Dag en nacht bereikbaar
en in elke regio

(0172) 23 33 38

Wij verzorgen alleen begrafenis

Bestel vrijblijvend het boekje "Mijn laatste wens"

www.vanstaverenbegravenisverzorging.nl

